

INFORMACJA OGÓLNA O HOPR

HOPR jest wydzieloną, specjalistyczną służbą Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Pogotowie zostało powołane w celu:

- intensyfikacji oddziaływania wychowawczego Związku na zrzeszoną w nim młodzież,
- propagowania wiedzy i umiejętności ratowniczych wśród harcerzy ZHR oraz przygotowania ich do skutecznego udzielenia pierwszej pomocy w przypadkach losowych,
- stworzenia licznej i sprawnej formacji ratowników, przygotowanej do użycia w przypadkach klęsk żywiołowych, katastrof, ataków terrorystycznych oraz w akcjach poszukiwawczych i do zabezpieczenia imprez masowych.

Do Pogotowia należą harcerki i harcerze ZHR w wieku powyżej 15 lat, którzy przeszli specjalistyczne przeszkolenie na podstawowym kursie ratownictwa HOPR lub innych tego typu kursach prowadzonych według Wytycznych 2000 ERC. Każdy ratownik HOPR posiada indywidualną apteczkę oraz organizacyjną kamizelkę odblaskową. Każdy ratownik HOPR w chwili przystąpienia do Pogotowia składa **deklarację**, w której zobowiązuje się między innymi do:

- udzielenia pierwszej pomocy osobom znajdującym się w sytuacji zagrożenia życia,
- stawienia się na akcję ratowniczą na wezwanie Pogotowia,
- utrzymywanie w gotowości własnego środka łączności zarejestrowanego w systemie łączności alarmowej HOPR,
- stałego doskonalenia wiedzy i umiejętności ratowniczych.

Ratownicy HOPR zorganizowani są w **patrole ratownicze** działające przy jednostkach organizacyjnych ZHR. W skład patrolu wchodzi 4 - 8 ratowników. Każdy patrol jest odpowiednio wyekwipowany. Sprzęt ratowniczy jest stale w dyspozycji patroli w celu maksymalnego skrócenia czasu ich mobilizacji.

Terytorialnymi strukturami Pogotowia są **Okręgi HOPR** o obszarach działania odpowiadających obszarom poszczególnych województw. Okręgowi podlegają wszystkie patrole ratownicze HOPR działające na terenie województwa. Głównymi zadaniami Okręgów HOPR są:

- szkolenie ratowników – organizacja podstawowych kursów ratownictwa HOPR,
- organizacja półrocznych ćwiczeń okręgowych HOPR,
- tworzenie materialnej bazy dla działalności HOPR w województwie,
- współpraca z administracją publiczną oraz profesjonalnymi służbami ratowniczymi na szczeblu wojewódzkim oraz powiatowym i gminnym w tych powiatach i gminach, gdzie istnieją jednostki ratownicze HOPR.

Naczelną strukturą HOPR jest **Komenda Główna**. Do jej zadań należy między innymi:

- szkolenie instruktorów ratownictwa HOPR oraz instruktorów trenerów HOPR,
- organizacja dorocznych ogólnopolskich ćwiczeń HOPR,
- tworzenie materialnej bazy szkoleniowej,
- współpraca z naczelnymi organami administracji odpowiedzialnymi za działania ratownicze i bezpieczeństwo obywateli oraz innym wyspecjalizowanymi organizacjami pozarządowymi.

Struktura HOPR jest dostosowana do wymogów projektowanego **Krajowego Systemu Ratownictwa**. Po wejściu w życie ustawy, ZHR podpisze odpowiednie porozumienie z Komendantem Głównym Straży Pożarnej, na mocy którego jednostki ratownicze HOPR zostaną włączone do KSR.

Program HOPR sprowadza się do czterech prostych haseł:

Szkolenia – Ćwiczenia - Gotowość - Służba.

Szkolenia

Główną formą szkolenia jest **podstawowy kurs ratownictwa HOPR**. Kurs prowadzony jest **według Wytycznych 2000 Europejskiej Rady Resuscytacji** i obejmuje następujące zagadnienia:

- Bezprzyrządowe zabiegi resuscytacyjne.
- Rozpoznawanie stanu zagrożenia życia.
- Pozycja bezpieczna.

- Postępowanie z nieprzytomnym z zachowanym oddechem i krążeniem.
- Zadławienie i sposoby postępowania.
- ABC (sposoby udrożnienia dróg oddechowych, stabilizacja kręgosłupa szyjnego, ocena układu krążenia, pośredni masaż serca).
- Algorytm: liczba oddechów/ liczba uciśnień mostka.
- Pierwsza pomoc w:
  - # oparzeniach
  - # krwawieniach
  - # uszkodzeniach narządu ruchu
  - # urazach głowy
  - # utonięciach
  - # drgawkach
  - # hypotermii
  - # zatruciach
- Skład apteczki osobistej i wyposażenie patrolu ratowniczego
- Scenariusze postępowania w stanach zagrożenia życia - symulacja zachowań ratowniczych.
- Ćwiczenia z fantomem
- Organizacja sieci łączności alarmowej HOPR
- Obowiązki ratownika

Wykład wspomagany jest przez prezentacje multimedialną oraz komplet drukowanych materiałów (skrypt).

Kurs kończy się wewnętrznym sprawdzianem organizowanym przez instruktora prowadzącego i obejmującym umiejętności nabyte w trakcie szkolenia. Warunkiem ukończenia kursu jest zaliczenie tego sprawdzianu. Jest to podstawa do przyznania stopnia Młodszego Ratownika HOPR.

Następnym elementem tego samego poziomu szkolenia jest **egzamin** na stopień Ratownika HOPR, przeprowadzany po około roku od ukończenia kursu podstawowego dla członków HOPR, którzy aktywnie uczestniczyli w pracach Pogotowia, biorąc udział wraz ze swoim patrolom we wszystkich organizowanych ćwiczeniach i co najmniej jednej akcji ratowniczej lub służbie medycznej. Egzamin składany przed obiektywną komisją złożoną z trzech instruktorów HOPR ma być w swoim założeniu silną motywacją do samodzielnego utrwalenia wiedzy i umiejętności zdobytych na kursie podstawowym oraz w trakcie ćwiczeń, praktyk i służb.

Wyższą formą szkolenia jest **kurs Instruktorów Ratownictwa HOPR** przeznaczony dla doświadczonych Ratowników HOPR oraz osób z wykształceniem medycznym spoza harcerstwa, które zechcą podjąć się odpowiedzialnej roli szkolenia ratowników. Program kursu obejmuje tylko metodyczne aspekty prowadzenia podstawowych kursów ratownictwa będących główną formą szkolenia w HOPR (zakładając, że uczestniczą w nim osoby posiadające wiedzę, umiejętności i doświadczenie ratownicze).

Najwyższą formą szkolenia w HOPR jest **kurs Instruktorów Trenerów HOPR**, który obejmuje metodyczne aspekty prowadzenia kursów instruktorów ratownictwa oraz zagadnienia związane z metodyką i programem działania Pogotowia. W kursach tych uczestniczyć mogą wyłącznie osoby wykonujące zawód lekarza, które jako członkowie zwyczajni lub kontraktowi HOPR zobowiążą się kształcić kadrę instruktorów ratownictwa i ratowników.

Szkolenia specjalistyczne: wodne, górskie, pożarnicze, drogowe itp. są dobrowolnymi formami kształcenia organizowanymi we współpracy z wyspecjalizowanymi organizacjami i służbami ratowniczymi. W początkowym okresie działania HOPR powinny być organizowane przez komendy okręgów HOPR, a po wykształceniu odpowiedniej liczby specjalistycznych ratowników i powołaniu sekcji specjalistycznych - przez te właśnie sekcje.

Ćwiczenia

Każdy ratownik i patrol ratowniczy dla utrwalenia wiedzy i umiejętności ma obowiązek w ciągu roku wziąć udział w co najmniej dwóch z trzech organizowanych corocznie przez HOPR ćwiczeniach ratowniczych. Są to:

- ogólnopolskie ćwiczenia organizowane raz w roku przez Komendę Główną HOPR,
- okręgowe ćwiczenia organizowane dwa razy w roku przez Okręgi HOPR.

Ćwiczenia HOPR mają charakter polowy i organizowane są w formie zlotu patroli HOPR. W programie ćwiczeń muszą znaleźć się obowiązkowo następujące elementy:

- Szkolenie dodatkowe np. specjalistyczne
- Zawody indywidualne sprawdzające umiejętności podejmowania samodzielnych akcji ratowniczych.
- Zawody pomiędzy patrolami sprawdzające zgranie i umiejętność współdziałania patrolu w prowadzonej akcji ratowniczej.
- Gra taktyczno-sytuacyjna odbywana w dużych formacjach pogotowia, testująca łączność, sprawność dowodzenia i współdziałania wewnętrznego we współpracy z innymi służbami ratownictwa w symulowanych akcjach (np. powodzi, katastrofy budowlanej i komunikacyjnej oraz akcji poszukiwawczej).

Program ćwiczeń wynika z celów zewnętrznych HOPR - przygotowania harcerzy do podejmowania indywidualnych akcji ratowniczych oraz gotowości HOPR do użycia w dużych formacjach w przypadkach większego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.

Gotowość

Podstawą osiągnięcia celów HOPR jest utrzymanie gotowości do sprawnego zebrania się oraz udziału w ewentualnych akcjach ratowniczych. Służyć temu ma **system alarmowy HOPR** oparty na obowiązku posiadania przez każdego ratownika i zarejestrowania w systemie łączności alarmowej indywidualnego środka łączności GSM. Systemami alarmowymi administrują komendy okręgów HOPR. Sprawność systemu powinna być weryfikowana przy okazji ćwiczeń okręgowych lub w innych sytuacjach.

Ponadto, każdy ratownik ma obowiązek posiadać i uzupełniać własną apteczkę, a patrol przechowywać i konserwować sprzęt i środki ratownictwa tj. deski do przenoszenia rannych, maski do sztucznego oddychania, kołnierze itp. System ten ma w założeniu doprowadzić do tego, ażeby sprzęt ratowniczy znajdował się jak najbliżej miejsca ewentualnej akcji ratowniczej i był utrzymany w stałej gotowości.

Służba

Podejmowanie przez poszczególnych harcerzy indywidualnych akcji ratowniczych jest dziełem przypadku, który będzie sprawiał, że znajdą się oni w odpowiednim czasie i miejscu. Nie można tego ani przewidzieć, ani zaplanować, więc nie może to wchodzić w zakres programu HOPR. Natomiast jednym z najważniejszych elementów programu Pogotowia są działania szkoleniowe i ćwiczebne mające za cel przygotowanie ratowników do podjęcia tego typu akcji polegającej na udzieleniu pierwszej pomocy.

Jest także sprawą oczywistą, że akcje ratownicze wymagające użycia zwartych formacji HOPR podczas powodzi, innych klęsk żywiołowych i katastrof będą zdarzać się dość rzadko. Mimo to Pogotowie utrzymuje daleko idącą gotowość na wezwanie organów administracji publicznej. Częściej pojawiającą się okazją pełnienia służby będą akcje poszukiwawcze osób zaginionych, nie tylko w górach, gdzie HOPR podejmuje współpracę z GOPR i TOPR, ale także na pozostałych terenach, gdzie pomoc taka może być przydatna policji i strażom miejskim.

Innym polem służby są dyżury ratowników HOPR w profesjonalnym pogotowiu ratunkowym w charakterze wolontariuszy. Niezależnie od tego, czy pomoc taka jest niezbędnie potrzebna państwowej służbie zdrowia, czy też nie, dyżury takie mają walor ćwiczenia i oswajania się ratowników z ludzkim cierpieniem, bólem, przerażeniem, krwią i śmiercią. Jest to bardzo ważny element programu HOPR, jako, że decyduje o osiągnięciu przez ratowników psychicznej gotowości do czekających ich zadań. Innym walorem tych praktyk jest stały kontakt z procedurami ratunkowymi i nabycie niezbędnego doświadczenia w prowadzeniu akcji ratowniczej oraz współpracy z profesjonalnymi służbami ratowniczymi.

Kolejnym polem działania, w którym posiadamy już jako Związek dość duże doświadczenie jest organizacja służb zabezpieczenia medycznego przy okazji różnego rodzaju zgromadzeń masowych.

Przykład Białej Służby pełnionej przez ZHR podczas kolejnych pielgrzymek papieskich nasuwa się tu automatycznie. Do okazji takich należą: zgromadzenia patriotyczne i religijne, pielgrzymki, procesje, imprezy kulturalne i rekreacyjno sportowe.

Wreszcie istnieje też pole służby ukierunkowane do wewnątrz ZHR. Chodzi o służby medyczne przy okazji wycieczek, obozów i zlotów harcerskich, co bez wątpienia może podnieść stopień bezpieczeństwa na tego typu imprezach, przyczyni się do promocji programu i służby HOPR wśród harcerzy młodszych, a także tych środowisk harcerskich, które nie dostrzegą wcześniej swojej szansy w działaniach pogotowia. Obecność wyszkolonych ratowników HOPR w każdej drużynie harcerskiej przyczyni się ponadto do upowszechnienia wiedzy i umiejętności ratowniczych wśród wszystkich harcerzy i harcerek Związku.

Podsumowanie

Idea, metoda działania i program HOPR jest całościowym i spójnym rozwiązaniem kwestii związanych z propagowaniem wiedzy i umiejętności ratowniczych w ZHR. Stwarza realne możliwości podejmowania konkretnych działań ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa obywateli oraz działań na rzecz społeczności lokalnych w szerokim współdziałaniu z administracją publiczną, profesjonalnymi służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i innymi wyspecjalizowanymi organizacjami pozarządowymi. W tym znaczeniu HOPR jest strukturą i programem nadającym konkretny sens wychowawczym postulatowi metody harcerskiej stosowanej w odniesieniu do młodzieży starszej: służbie społecznej, specjalizacji oraz przygodzie i wyczynowi. Wszystko to zawiera się w programie HOPR i dodatkowo sytuuje te działania w kontekście realnych potrzeb społecznych.

Biorąc pod uwagę główny cel istnienia harcerstwa jakim jest wychowanie człowieka i obywatela o cechach takich jak: głęboka formacja duchowa, zaradność życiowa, wrażliwość społeczna, gotowość do podejmowania bezinteresownej służby społecznej, aktywność i uczciwość w życiu publicznym – HOPR jest wręcz idealnym narzędziem do osiągnięcia tych celów.

Innym całkowicie wymiernym efektem działania HOPR jest poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego w kraju.

Dlatego warto wspierać te pożyteczne działania podejmowane przez młodzież z najczystszej potrzeby serca – potrzeby ukształtowanej przez wyznawany przez nią zespół norm wynikający z ideałów harcerskich.

Czuwaj!

hm. Marek Gajdziński HR